

Súd: Správny súd v Košiciach
Spisová značka: 12Sas/5/2024
Identifikačné číslo súdneho spisu: 0924100433
Dátum vydania rozhodnutia: 30. 06. 2025
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Michal Magur
ECLI: ECLI:SK:SpSKE:2025:0924100433.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Správny súd v Košiciach, sudcom Mgr. Michalom Magurom, v právnej veci žalobkyne: A. B., nar. XX. XXXXXXXX XXXX, bytom C. D. XXX, XXX XX C. E. F., právne zastúpená: AK MAZANEC, s.r.o., so sídlom Metodova 3331/12, 080 01 Prešov, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta 8-10, 813 63 Bratislava, IČO: 53 494 920, v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia generálneho riaditeľa žalovanej č. XXX XXX XXXX X zo dňa 2. apríla 2024, takto

rozhodol:

I. Z r u š u j e rozhodnutie generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne č. XXX XXX XXXX X zo dňa 2. apríla 2024.

II. Žalobkyni p r i z n á v a voči žalovanej právo na úplnú náhradu dôvodne vynaložených trov konania.

odôvodnenie:

I.
Priebeh a výsledky administratívneho konania

1. Sociálna poisťovňa, ústredie (ďalej aj „prvostupňový orgán“) rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 8. augusta 2023 (ďalej aj „prvostupňové rozhodnutie“) zamietla žiadosť žalobkyne o invalidný dôchodok zo dňa 26. júna 2023. Invalidný dôchodok nebol žalobkyni priznaný, nakoľko podľa odborného lekárskeho posudku nemá pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40% v porovnaní so zdravou fyzickou osobou.

2. Ako podklad pre vydanie prvostupňového rozhodnutia bol použitý odborný lekársky posudok o invalidite zo dňa 26. júna 2023 (ďalej aj „prvostupňový lekársky posudok“). V tomto je na úvod konštatované, že žalobkyňa bola posudzovaná v neprítomnosti v súvislosti s opatreniami prijatými počas krízovej situácie. Po zohľadnení odborných nálezov bolo za rozhodujúce určené zdravotné postihnutie podľa Kapitoly V – Duševné choroby a poruchy správania, položka 6 – Mentálna retardácia, písmeno a) ľahká mentálna retardácia (horné, stredné a dolné pásmo, IQ v pásme 50 – 69, s prihliadnutím na sociálnu prispôsobivosť) 40 – 60%, pričom prvostupňový orgán určil pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť na dolnej hranici, teda 40 %. Uvádza, že žalobkyňa bola v priebehu rokov opakovane vyšetrená, pričom výrazná porucha sluchu nebola potvrdená. Naposledy bola vyšetrená foniatrom dňa 18. apríla 2023, na ktorom však pre nespokojnosť žalobkyne nebol audiogram realizovaný a jej stav bol uzavretý ako percepčná strata sluchu bližšie neurčená. Z tohto dôvodu bola odoslaná na vyšetrenie objektívnou audiometriou, ktorá k posúdeniu predložená nebola, na toto vyšetrenie bola objednaná v októbri 2023. V závere je uvedené, že hraničné pásmo ľahkej mentálnej zaostalosti zodpovedá miere poklesu schopnosti zárobkovej činnosti 40 %, čo nepodmieňuje vznik invalidity.

3. Proti prvostupňovému rozhodnutiu podala žalobkyňa odvolanie, ku ktorému uviedla len strohé vyjadrenie, že s prvostupňovým rozhodnutím nesúhlasí, pričom nepredložila žiadne ďalšie podklady. O odvolaní rozhodol generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 2. apríla 2024 (ďalej aj „preskúmané rozhodnutie“) tak, že odvolanie žalobkyne zamietol v celom rozsahu a prvostupňové rozhodnutie potvrdil.

4. Pri vydávaní preskúmaného rozhodnutia žalovaná použila ako podklad pre rozhodnutie odborný lekársky posudok zo dňa 28. februára 2024 (ďalej aj „lekársky posudok žalovanej“). V tomto posudkovom lekáreži žalovanej vychádza aj z novo dodaných podkladov. Nadväzuje na prvostupňový lekársky posudok a nad rámec tohto uvádza, že žalobkyňa absolvovala vyšetrenie sluchu objektívnou metódou BERA dňa 6. októbra 2023. Z dôvodu artefaktov a prvého merania sa mala žalobkyňa dostaviť na opakované vyšetrenie objektívnou audiometriou dňa 19. februára 2024, a na pridelenie načúvacieho aparátu dňa 13. novembra 2023, ktorý si však neprevzala. Na opakovanom vyšetrení bola zistená celková strata sluchu 78,2 %. Tento však bol poznačený artefaktami, preto bolo potrebné kontrolné vyšetrenie a meranie, na ktoré bola žalobkyňa objednaná na 9. mája 2024 a opätovne objednaná na prevzatie načúvacieho aparátu na 28. marca 2024. Posudkový lekár uvádza, že z výsledkov odborných vyšetrení sluchu vyplýva, že sa jedná o stredne ťažkú poruchu sluchu obojstranne, ktorá sa môže použitím načúvacieho prístroja zlepšiť. Posudkový lekár uvádza, že po absolvovaní opätovných kontrolných vyšetrení a vyšetrení sluchu pomocou načúvacieho prístroja môže žalobkyňa opätovne požiadať o posúdenie zdravotného stavu. Zároveň uvádza, že celkové vyšetrenia psychického stavu imitáciou celkovej nahluchlosti nie sú z posudkového hľadiska smerodajné a sú zavádzajúce. Miera poklesu bola tak určená zhodne ako v prvostupňovom lekárskom posudku, avšak so zníženou percentuálnou hodnotou, nakoľko novelizáciou zákona o sociálnom poistení došlo k zmene percentuálneho ohodnotenia jednotlivých zdravotných postihnutí.

II.

Správna žaloba, stanoviská

5. Proti napadnutému rozhodnutiu podala žalobkyňa správnu žalobu v sociálnych veciach podľa § 199 a násl. zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej aj „SSP“). V správnej žalobe bolo zrekapitulované administratívne konanie, ktorého výsledkom bolo napadnuté rozhodnutie a uvedené boli tvrdenia, na základe ktorých považuje napadnuté rozhodnutie za nezákonné.

6. Žalobkyňa v správnej žalobe namieta formu, akou bola lekárska posudková činnosť vykonaná, teda v jej neprítomnosti. Podľa názoru žalobkyne sa má táto činnosť vykonávať za osobnej účasti posudzovanej osoby, pričom v rozhodnutí ani posudku nebolo náležite odôvodnené, prečo tomu tak nebolo.

7. Žalobkyňa má za to, že pri vyšetrení nebol riadne a úplne zistený jej skutočný zdravotný stav. So závermi ako prvostupňového, tak ani preskúmaného rozhodnutia nesúhlasí, nakoľko z odborného ORL vyšetrenia vyplýva, že žalobkyňa je hluchonemá, pričom jej celková strata sluchu je na úrovni 99,9%. Zároveň z psychologického vyšetrenia vyplýva, že intelektové schopnosti žalobkyne sú celkovo znížené do pásma defektu, má mentálnu retardáciu stredného stupňa – imbecility s IQ 42. Tento stav žalobkyne je trvalý, liečbou neovplyviteľný a vyžaduje si sústavnú pomoc a opateru inej osoby. K tejto lekárskej správe, ktorej zohľadnenie by malo za následok určenie poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť na úrovni 80% sa žalovaný nevyjadril.

8. Žalobkyňa záverom požaduje, aby bolo preskúmané rozhodnutie v spojení s prvostupňovým rozhodnutím zrušené a vec vrátená prvostupňovému orgánu na ďalšie konanie.

9. Žalovaná sa k správnej žalobe vyjadrila dňa 16. septembra 2024. Žalovaná zopakovala tvrdenia uvedené v preskúmanom rozhodnutí a druhostupňovom lekárskom posudku a k námietke týkajúcej sa straty sluchu uvádza, že odborné foniatrické vyšetrenie zo dňa 19. februára 2024 dokumentuje objektívnou metódou stratu sluchu na úrovni 78,2%, teda stredne ťažkú nedoslýchavosť. Tento výsledok bol však poznačený artefaktami. Z tohto dôvodu je potrebné absolvovať kontrolné vyšetrenie a po vyšetrení sluchu pomocou načúvacieho prístroja má žalobkyňa možnosť opätovne požiadať o invalidný dôchodok.

10. K námietke týkajúcej sa zhodnotenia psychického stavu žalobkyne žalovaný uvádza, že dovtedajšie vyšetrenia dokumentovali dieťa s normálnymi verbálnymi reakciami na zvukové podnety so subnormnou performačnou zložkou inteligencie, t. j. približne hraničné pásmo ľahkej mentálnej retardácie. Výrazný odklon psychologického vyšetrenia toho istého psychológa sa opakoval aj u ostatných členov rodiny, ktorí sú poberateľmi invalidného dôchodku pre poruchu sluchu. Tieto vyšetrenia sú posudkovými lekármi považované za nekorelujúce s objektívnym duševným stavom u nedoslýchavého až nepočujúceho pacienta a nevyklúčujú výrazné rentové tendencie, agraváciu so známami subvenčného podvodu.

11. K námietke týkajúcej sa zhodnotenia zdravotného stavu v neprítomnosti žalobkyne žalovaná uvádza, že usúdila, že doložená zdravotná dokumentácia postačuje na objektívne a komplexné zhodnotenie jej zdravotného stavu, pričom jej osobná účasť by tento záver žiadnym spôsobom neovplyvnila. Uvádza, že žalobkyňa bola osobne posúdená posudkovým lekárom sociálneho poistenia žalovanej, pobočky Prešov, ktorého záver sa nachádza v spise, preto považuje túto námietku za nedôvodnú.

12. Žalovaná záverom dodáva, že sa pridržiava skutkových a právnych dôvodov uvedených v oboch rozhodnutiach, trvá na správnosti a zákonnosti oboch rozhodnutí a požaduje, aby správny súd správnu žalobu zamietol.

13. Žalobkyňa sa vyjadrila k vyjadreniu žalovanej dňa 28. októbra 2024. V tomto vyjadrení uvádza, že z tvrdení žalovanej je možné konštatovať nesúlady a účelovosť konania zo strany žalovanej, keďže skutkový stav v rámci toho istého vyjadrenia si vo viacerých bodoch protirečí. Zároveň vyslovuje pochybnosti nad rozhodnutím, nakoľko žalovaná nemala dostatočne zodpovedané otázky týkajúce sa zdravotného a psychického stavu žalobkyne. Žalobkyňa má teda za to, že žalovaná nemala riadne zistený skutkový stav a taktiež vychádzala z nesprávneho právneho posúdenia.

14. Žalovaná sa k vyjadreniu žalobkyne nevyjadrila.

15. Správny súd vo veci nariadil pojednávanie na deň 30. júna 2025. Na pojednávanie sa dostavila právna zástupkyňa žalobkyne, žalobkyňa spolu so sprevádzajúcou osobou a poverená zástupkyňa žalovanej. Právna zástupkyňa žalobkyne zotrvala na žalobnej argumentácii a zdôraznila, že žalovaná dostatočne nezistila skutkový stav veci, keďže zdravotný stav žalobkyne bol posudzovaný v jej neprítomnosti. Súčasne na pojednávaní doručila súdu lekársku správu zo dňa 28.03.2024, ktorá bola súdom krátkou cestou doručená poverenej zástupkyňi žalovanej. Poverená zástupkyňa žalovanej zotrvala na dôvodoch napadnutého rozhodnutia. Vo vzťahu k predloženej lekárskej správe uviedla, že táto bola vystavená až po vydaní napadnutého rozhodnutia. K predmetnej správe zástupkyňa žalobkyne zdôraznila, že v tejto sa uvádza, že žalobkyňa je nepočujúca od narodenia. Poverená zástupkyňa žalovanej ďalej uviedla, že pre posudzovanie zdravotného stavu žalobkyne je pre posudkového lekára podstatná predložená zdravotná dokumentácia žalobkyne. Ďalej s poukazom na predloženú lekársku správu zo dňa 28.03.2024 položila otázku, či žalobkyňa podstúpila odporúčané kontrolné vyšetrenie dňa 09.05.2024 a či disponuje lekárskou správou z tohto vyšetrenia. Následne prostredníctvom osoby, ktorá sprevádzala žalobkyňu na pojednávaní správny súd k tejto skutočnosti žalobkyňu vypočul, z čoho následne vyplynulo, že žalobkyňa sa kontrolného lekárskeho vyšetrenia zúčastnila, avšak nedokázala potvrdiť, či lekárskou správou z tohto vyšetrenia disponuje. Záverom právni zástupcovia zotrvali na svojich návrhoch.

III.

Aplikované ustanovenia právnych predpisov

16. Podľa § 153 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (ďalej aj „zákon o sociálnom poistení“) lekárska posudková činnosť pri výkone sociálneho poistenia sa člení na lekársku posudkovú činnosť

- a) nemocenského poistenia,
- b) dôchodkového poistenia,
- c) úrazového poistenia.

17. Podľa § 153 ods. 3 zákona o sociálnom poistení lekárska posudková činnosť dôchodkového poistenia zahŕňa posudzovanie

- a) dlhodobo nepriaznivé zdravotného stavu a poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť,
- b) dlhodobo nepriaznivé zdravotného stavu nezaopatreného dieťaťa, choroby a stavu nezaopatreného dieťaťa, ktoré si vyžadujú osobitnú starostlivosť.

18. Podľa § 153 ods. 5 zákona o sociálnom poistení ak § 155 ods. 1 neustanovuje inak, lekársku posudkovú činnosť vykonáva posudkový lekár sociálneho poistenia príslušnej pobočky a posudkový lekár sociálneho poistenia ústredia (ďalej len „posudkový lekár“) za osobnej účasti poistenca alebo poškodeného, ak posudkový lekár neurčí inak; podmienka osobnej účasti musí byť splnená vždy, ak o to poistenec alebo poškodený požiada.

19. Podľa § 293eu ods. 1 zákona o sociálnom poistení počas krízovej situácie sa ustanovenia § 142 ods. 6 písm. c), § 146 ods. 2 a § 153 ods. 5 časť vety za bodkočiarkou neuplatňujú.

20. Podľa § 293er ods. 1 zákona o sociálnom poistení zamestnancovi, ktorý bol v čase trvania mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s ochorením COVID-19 (ďalej len „krízová situácia“) uznaný za dočasne práceneschopného z dôvodu nariadenia karanténneho opatrenia alebo izolácie, vzniká nárok na nemocenské od prvého dňa dočasnej pracovnej neschopnosti. Na zamestnanca podľa prvej vety sa ustanovenie § 37 ods. 2 nepoužije.

21. Podľa § 24 nariadenia vlády č. 102/2020 o niektorých opatreniach v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s ochorením COVID-19 (ďalej aj „nariadenie vlády“).

22. Podľa § 70 ods. 1 zákona o sociálnom poistení poistenec má nárok na invalidný dôchodok, ak sa stal invalidný, získal počet rokov dôchodkového poistenia uvedený v § 72 a ku dňu vzniku invalidity nespĺňa podmienky nároku na starobný dôchodok alebo mu nebol priznaný predčasný starobný dôchodok.

23. Podľa § 70 ods. 2 zákona o sociálnom poistení fyzická osoba má nárok na invalidný dôchodok aj vtedy, ak sa stala invalidnou v období, v ktorom je nezaopatreným dieťaťom a má na území Slovenskej republiky trvalý pobyt. Nárok na invalidný dôchodok tejto fyzickej osobe vzniká najskôr odo dňa dovŕšenia 18 rokov veku. Nárok na invalidný dôchodok má aj fyzická osoba, ktorá sa stala invalidnou počas doktorandského štúdia v dennej forme, nedovŕšila 26 rokov veku a má na území Slovenskej republiky trvalý pobyt.

24. Podľa § 71 ods. 1 zákona o sociálnom poistení poistenec je invalidný, ak pre dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou.

25. Podľa § 71 ods. 2 zákona o sociálnom poistení Dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav je taký zdravotný stav, ktorý spôsobuje pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť a ktorý má podľa poznatkov lekárskej vedy trvať dlhšie ako jeden rok.

26. Podľa § 71 ods. 3 zákona o sociálnom poistení pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť sa posudzuje porovnaním telesnej schopnosti, duševnej schopnosti a zmyslovej schopnosti poistenca s dlhodobo nepriaznivým zdravotným stavom a telesnej schopnosti, duševnej schopnosti a zmyslovej schopnosti zdravej fyzickej osoby. Pri posudzovaní poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť sa neprihliada na zdravotné postihnutia, ktoré boli zohľadnené na nárok na invalidný výsluhový dôchodok podľa osobitného predpisu.

27. Podľa § 71 ods. 4 zákona o sociálnom poistení pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť sa posudzuje na základe

- a) lekárskeho správ a údajov zo zdravotnej dokumentácie zdravotníckeho zariadenia a zhodnotenia liečby s určením diagnostického záveru, stabilizácie ochorenia, jeho ďalšieho vývoja, ďalšej liečby a
- b) komplexných funkčných vyšetrení a ich záverov, pričom sa prihliada na zostávajúcu schopnosť vykonávať zárobkovú činnosť, zostávajúcu schopnosť prípravy na povolanie, možnosti poskytnutia pracovnej rehabilitácie alebo rekvalifikácie.

28. Podľa § 71 ods. 5 zákona o sociálnom poistení miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť je uvedená v prílohe č. 4.

29. Podľa § 71 ods. 6 zákona o sociálnom poistení miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v percentách sa určuje podľa druhu zdravotného postihnutia, ktoré je rozhodujúcou príčinou dlhodobu nepriaznivé zdravotného stavu, a so zreteľom na závažnosť ostatných zdravotných postihnutí.

30. Podľa § 71 ods. 7 zákona o sociálnom poistení jednotlivé percentuálne miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť sa nesčítavajú.

31. Podľa § 71 ods. 8 zákona o sociálnom poistení mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť určenú podľa odseku 6 možno zvýšiť najviac o 10 %, ak závažnosť ostatných zdravotných postihnutí ovplyvňuje pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť. Na určenie zvýšenia hodnoty sa vychádza z predchádzajúceho výkonu zárobkovej činnosti, dosiahnutého vzdelania, skúsenosti a schopnosti rekvalifikácie. Obdobne to platí, ak pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť je dôsledkom viacerých zdravotných postihnutí podmieňujúcich dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav.

IV.

Dôvody rozhodnutia správneho súdu

32. Správny súd, konajúci prioritne podľa ustanovení § 199 a nasl. SSP preskúmal správnu žalobu a konštatoval, že bola podaná oprávnenou osobou včas.

33. Podstatou správneho súdnictva je ochrana práv občanov a právnických osôb, o ktorých sa rozhodovalo v správnom konaní. Úloha súdu v správnom súdnictve nie je nahrádzať činnosť orgánov verejnej správy pri zisťovaní skutkového stavu, ale len preskúmať zákonnosť ich rozhodnutí, teda v tom, či príslušné orgány verejnej správy pri riešení konkrétnych otázok rešpektovali príslušné hmotnoprávne a procesnoprávne predpisy. Úlohou súdu je posudzovať, či si orgán verejnej správy zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkmi konania, či rozhodnutie obsahovalo zákonom predpísané náležitosti. Zákonnosť rozhodnutia je podmienená zákonnosťou postupu orgánu verejnej správy predchádzajúcemu vydaniu rozhodnutia (porovnaj závery Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Sžo/32/2014).

34. Správny súd považuje za nevyhnutné v prvom rade poznamenať, že nemôže samostatne posudzovať odborné otázky medicínskeho charakteru, ktoré sú nevyhnutné pre ustálenie záveru o miere funkčnej poruchy posudzovaného. V tomto prípade musí rovnako, ako správny orgán vychádzať z podkladov, ktoré mal počas konania k dispozícii. Lekársky posudok je jedným z dôkazov v konaní, ktorý hodnotí orgán verejnej správy ako ktorýkoľvek iný dôkaz, pričom však nie je oprávnený posudzovať správnosť v ňom uvedených záverov, ale hodnotí iba to, či úvahy posudkového lekára zodpovedajú zásadám logiky a skutkovým záverom vyplývajúcim z dôkazov vykonaných orgánom verejnej správy. Konajúci orgán ho nemôže označiť ako nesprávny a nahradiť ho vlastným posúdením skutočnosti z odbornej stránky. Posudok, ktorý spĺňa požiadavky úplnosti, celistvosti a presvedčivosti, a ktorý sa vysporiada so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami býva spravidla rozhodujúcim dôkazom pre posúdenie správnosti a zákonnosti preskúmaného rozhodnutia.

35. V tomto konaní je v prvom rade potrebné vyriešiť to, akou formou má byť lekárska posudková činnosť vykonávaná. V zmysle § 153 ods. 5 zákona o sociálnom poistení je lekárska posudková činnosť vykonávaná za osobnej účasti poistenca, ak posudkový lekár neurčí inak, pričom táto podmienka musí byť splnená vždy vtedy, ak o to posudzovaná osoba požiada. Podľa § 24 nariadenia vlády sa však v čase krízovej situácie posúdenie zdravotného stavu pri lekárskej posudkovej činnosti vykonáva v neprítomnosti posudzovanej osoby, ak posudkový lekár neurčí inak.

36. Správny súd poukazuje na to, že núdzový stav v období pretrvávajúcej mimoriadnej situácie v súvislosti s pandemiou COVID-19 bol vládou SR vyhlásený trikrát (podľa článku 5 Ústavného zákona

č. 227/2002 Z. z.) a to: 1. od 16. marca 2020 do 13. júna 2020, 2. od 01. októbra 2020 do 14. mája 2021 a 3. od 25. novembra 2021 do 22. februára 2022. Núdzový stav bol ukončený, avšak mimoriadna situácia, vyhlásená vládou SR odo dňa 12. marca 2020 z dôvodu ohrozenia verejného zdravia II. stupňa v dôsledku pandémie infekčného ochorenia COVID-19 ostala naďalej v platnosti a bola odvolaná až 15. septembra 2023 ku 06.00 hod. uznesením vlády SR č. 446 zo dňa 13. septembra 2023.

37. V tomto ohľade tak boli podmienky na vykonanie lekárskej posudkovej činnosti, ktorá bola vykonaná dňa 26. júna 2023, teda za trvania krízovej situácie v neprítomnosti posudzovanej osoby splnené.

38. Lekárska posudková činnosť vykonaná posudkovým lekárom žalovanej dňa 28. februára 2024 bola taktiež vykonaná v neprítomnosti posudzovanej osoby, o spôsobe vykonania však zmienka v lekárskom posudku žalovanej, ani v samotnom napadnutom rozhodnutí nie je. Tento záver však zhodne vyplýva zo správnej žaloby ako aj vyjadrenia žalovanej. Žalovaná vo vyjadrení k správnej žalobe tento spôsob vykonania lekárskej posudkovej činnosti odôvodňuje tým, že predložená zdravotná dokumentácia je dostačujúca na objektívne a komplexné zhodnotenie zdravotného stavu, pričom jej osobná účasť by prijatý záver žiadnym spôsobom nezmenila.

39. Posudkový lekár posudzuje mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť prioritne na základe lekárskeho správ a iných podkladov obsiahnutých v zdravotnej dokumentácii, nie z vlastných poznatkov zistených vlastným vyšetrením. Z administratívneho spisu zároveň nevyplýva, aby žalobkyňa požiadala o posúdenie zdravotného stavu za jej osobnej účasti. Správny súd tento postup žalovanej, teda posúdenie zdravotného stavu žalobkyne v jej neprítomnosti nepovažoval za pochybenie, nakoľko mu § 174 ods. 5 zákona o sociálnom poistení takýto postup umožňuje.

40. Vyššie uvedené závery vyplývajú aj z rozsudku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 7Ssk/109/2023 zo dňa 27. marca 2024, podľa ktorého: „Ako zdôraznil už správny súd, možnosť posudkového lekára určiť inak bola zavedená ešte novelou (zákonom č. 225/2019 Z. z.) účinnou od 1. septembra 2019, teda nie v súvislosti s pandemiou ochorenia Covid-19. Citované ustanovenie nevyžaduje, aby posudkový lekár rozhodol inak, ani neustanovuje, že by posudkový lekár mohol určiť inak len z vážnych alebo inak bližšie označených dôvodov. Podľa kasačného súdu tak posudkový lekár „určí inak“ už tým, že nepredvolá poistenca na posudzovanie jeho zdravotného stavu, prípadne pri samotnom posudkovom úkone vysloví, že sa posúdenie vykoná bez prítomnosti poistenca. Rovnako nie je potrebné osobitne odôvodňovať tento postup, pretože to zákon nepredpokladá. Ako však už správne vysvetlil správny súd, takýto postup je odôvodnený už povahou lekárskej posudkovej činnosti, ale aj ustanovením § 71 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z., podľa ktorého sa miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť posudzuje zásadne na základe tam uvedených správ, nálezov a záverov, nie vlastným vyšetrením posudkového lekára.“

41. Správny súd k námietke týkajúcej sa nezohľadnenia odborného lekárskeho ORL vyšetrenia, podľa ktorého žalobkyňa trpí stratou sluchu uvádza, že s dôvodmi jej nezohľadnenia sa žalovaná náležite vysporiadala. Správa z ORL vyšetrenia zo dňa 19. februára 2024 predložená žalobkyňou síce konštatuje celkovú stratu sluchu na úrovni 78,2%, avšak z dôvodu prvého merania a prítomnosti artefaktov (chyby alebo skreslenia, ktoré vznikajú pri diagnostických vyšetreniach a môžu viesť k nesprávnej interpretácii obrazu alebo nálezu – pozn. súdu) bolo potrebné absolvovať kontrolné vyšetrenie, ktorého závery neboli do dňa vydania rozhodnutia predložené. Bolo konštatované, že žalobkyňa trpí stredne ťažkou poruchou sluchu obojstranne, ktorá sa po nasadení naslúchacieho aparátu môže ešte zlepšiť. Záverom dodal, že po tomto vyšetrení môže žalobkyňa opätovne požiadať o posúdenie aktuálneho zdravotného stavu. Rovnakým spôsobom, teda potrebou predloženia správy z kontrolného vyšetrenia, ktorá mu predložená nebola sa s otázkou straty sluchu žalobkyne vysporiadal aj prvostupňový orgán. S ohľadom na skutočnosť, že žalovaná, ako aj prvostupňový orgán je v zmysle zákona o sociálnom poistení povinná rozhodovať v zákonom stanovených lehotách na základe jemu dostupných podkladov, tak je možné tento postup označiť za súladný so zákonom.

42. V tejto súvislosti žalobkyňa predložila súdu lekársku správu zo dňa 28. marca 2024, v ktorej je u žalobkyne konštatovaná celková strata sluchu, pričom uvedenou diagnózou má trpieť od narodenia. Správny súd uvádza, že primárne aj pre oblasť sociálnych vecí platí pravidlo obsiahnuté v § 135 ods. 1 S.s.p., podľa ktorého na rozhodnutie správneho súdu je rozhodujúci stav v čase vydania rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo v čase vydania opatrenia orgánu verejnej správy. Správny súd môže

(výnimočne, ak to nie je v rozpore s účelom správneho súdnictva) doplniť dokazovanie vykonané orgánom verejnej správy najmä vtedy, ak od vykonaného dôkazu závisí zistenie splnenia podmienok na priznanie nároku na určitú sociálnu dávku alebo službu. Tak je to osobitne v prípade, ak je obsah posudku posudkového lekára neúplný alebo je namietaná jeho neobjektívnosť a žiadateľ predkladá také správy o svojom zdravotnom stave, ktoré neboli v posudkových záveroch obsiahnuté a vyhodnotené, hoci boli k dispozícii, alebo ak aj k dispozícii neboli, nové zistenia svedčia o tom, že zdravotné ťažkosti mohli byť v čase posudkovej činnosti už prítomné. Vzhľadom na vyššie uvedené bude úlohou žalovanej v ďalšom konaní vysporiadať sa so závermi predloženej lekárskej správy.

43. Problematickým sa v tomto konaní javí to, akým spôsobom sa posudkový lekár žalovanej vysporiadal so správou z psychologického vyšetrenia. Posudkový lekár žalovanej správy z psychologického vyšetrenia zo dňa 13. septembra 2023, ktorá konštatovala mentálnu retardáciu stredného stupňa – imbecility (IQ 42) v odbornom lekárskom posudku označil za nie smerodajnú a zavádzajúcu z dôvodu imitácie celkovej nahluchlosti bez toho, aby následne akýmkoľvek spôsobom odôvodnil, prečo dospel k takémuto záveru.

44. Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku so sp. zn. 9Sžsk/50/2017 zo dňa 28. marca 2018 uviedol, nasledovne: „Dáva však do pozornosti, že správny orgán má povinnosť náležite svoju správnu úvahu vysvetliť, a to dostatočne jasným, zrozumiteľným a logickým spôsobom tak, aby predovšetkým samotnému účastníkovi správneho konania ozrejmil, prečo, z akých konkrétnych dôvodov a vzhľadom na ktoré okolnosti v jeho právnej veci dospel k záveru uvedenému vo výroku svojho rozhodnutia. V danom prípade však žalovaný v týchto intenciách dôsledne nepostupoval a odvolací súd preto konštatuje, že jeho správna úvaha prezentovaná v preskúmanom rozhodnutí nemá zákonom požadovanú kvalitu, nakoľko dostatočným spôsobom žalobkyni ako účastníkovi správneho konania z neho (a ani z doručeného komplexného posudku) nemohlo byť objektívne zrejmé, konkrétne v ktorých činnostiach a v ktorých jednotlivých úkonoch uvedených v prílohe č. 3 k zákonu č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách podľa názoru posudkového lekára dcéra žalobkyne je odkázaná a v ktorých činnostiach a úkonoch nie je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby. V dôsledku tohto pochybenia žalovaný nielenže zaťažil svoje rozhodnutie vadou spočívajúcou v tom, že jeho rozhodnutie je ohľadom tohto posúdenia nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov, ale zároveň žalobkyni ako účastníkovi správneho konania odňal možnosť relevantne sa brániť záverom prijatým posudkovými lekármi a uvádzať dôkazy a tvrdenia majúce potenciálne vplyv na priznanie nároku, ktorý si uplatňuje.“

45. Z vyššie uvedených skutočností je nesporné, že odôvodnenie posudkového lekára vo vzťahu k nezohľadneniu správy z psychologického vyšetrenia zo dňa 13. septembra 2023 je nedostačujúce. Závery v ňom uvedené, teda že žalobkyňa má mentálnu retardáciu stredného stupňa – imbecility (IQ 42) odôvodňujú zmenu rozhodujúceho zdravotného postihnutia podľa prílohy č. 4 zákona o sociálnom poistení na zdravotné postihnutie uvedené v Kapitole V, položke 3, písm. b), teda stredná mentálna retardácia (IQ v pásme 35 - 49) s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť na úrovni 80%. Takáto zmena by mala za následok to, že žalobkyňa by bola podľa § 71 ods. 1 zákona o sociálnom poistení považovaná za invalidnú. Vzhľadom na posudkový význam tejto správy je len strohé konštatovanie posudkového lekára žalovanej, ktoré je následne prebraté aj do napadnutého rozhodnutia, teda že táto správa je považovaná za nie smerodajnú a zavádzajúcu z dôvodu imitácie celkovej nahluchlosti nedostačujúce. V takto zásadných otázkach musí byť správna úvaha, na základe ktorej žalovaný dospel ku konkrétnemu záveru náležite vysvetlená. Ak tomu tak nie je, zaťažuje svoje rozhodnutie vadou nepreskúmateľnosti pre nedostatok dôvodov. Takto formulovaný záver žalovanej vzbudzuje pocit arbitrárnosti, keďže v podstate svojvoľne, bez akýchkoľvek dôkazov na podporu svojich tvrdení nezohľadnil správu, ktorej závery by mali zásadný význam pre priznanie invalidného dôchodku.

46. S ohľadom na vyššie uvedené správny súd dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie trpí vadou nepreskúmateľnosti pre nedostatok dôvodov v súlade s § 191 ods. 1 písm. d) SSP. Z tohto dôvodu je potrebné ho zrušiť a vrátiť vec žalovanej na ďalšie konanie.

47. V ďalšom konaní bude povinnosťou žalovanej opätovne posúdiť zdravotný stav žalobkyne a následne sa náležite vysporiadať a odôvodniť všetky závery, ktoré z tohto posúdenia vyplývajú.

48. Podľa § 175 ods. 1 SSP, o nároku na náhradu trov konania rozhodne aj bez návrhu správny súd v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí.

49. O trovách konania správny súd rozhodol v zmysle § 167 ods. 1 SSP tak, že žalobkyni, ktorá mala vo veci celkom úspech priznal právo na úplnú náhradu dôvodne vynaložených trov konania. Podľa § 175 ods. 2 SSP o výške náhrady trov konania rozhodne správny súd po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu je prípustná kasačná sťažnosť, ktorú možno podať v lehote jedného mesiaca od doručenia rozhodnutia správneho súdu na Najvyšší správny súd Slovenskej republiky prostredníctvom Správneho súdu v Košiciach.

V kasačnej sťažnosti sa uvedú všeobecné náležitosti podania podľa § 57 Správneho súdneho poriadku to znamená, ktorému správne súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje, podpis a spisová značka konania. Ďalej sa v kasačnej sťažnosti musí uviesť označenie napadnutého rozhodnutia, údaj, kedy napadnuté rozhodnutie bolo sťažovateľovi doručené, opísanie rozhodujúcich skutočností, aby bolo zrejmé, v akom rozsahu a z akých dôvodov podľa § 440 sa podáva (ďalej len „sťažnostné body“) a návrh výroku rozhodnutia (sťažnostný návrh).

Podanie možno urobiť písomne, a to v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe. Podanie vo veci samej urobené v elektronickej podobe bez autorizácie podľa osobitného predpisu treba dodatočne doručiť v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe autorizované podľa osobitného predpisu; ak sa dodatočne nedoručí správne súdu do desiatich dní, na podanie sa neprihliada. Správny súd na dodatočné doručenie podania nevyzýva. K podaniu kolektívneho orgánu musí byť pripojené rozhodnutie, ktorým príslušný kolektívny orgán vyslovil s podaním súhlas.

Podanie urobené v listinnej podobe treba predložiť v potrebnom počte rovnopisov s prílohami tak, aby sa jeden rovnopis s prílohami mohol založiť do súdneho spisu a aby každý ďalší účastník konania dostal jeden rovnopis s prílohami. Ak sa nepredloží potrebný počet rovnopisov a príloh, správny súd vyhotoví kópie podania na trovy toho, kto podanie urobil.

Kasačnú sťažnosť možno podľa § 440 ods. 1 Správneho súdneho poriadku odôvodniť len tým, že správny súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že

- a) na rozhodnutie vo veci nebola daná právomoc súdu v správnom súdnictve,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako účastník konania, nemal procesnú subjektivitu,
- c) účastník konania nemal spôsobilosť samostatne konať pred správnym súdom v plnom rozsahu a nekonal za neho zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už skôr právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už skôr začalo konanie,
- e) vo veci rozhodol vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený správny súd,
- f) nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces,
- g) rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci,
- h) sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu,
- i) nerešpektoval záväzný právny názor, vyslovený v zrušujúcom rozhodnutí o kasačnej sťažnosti alebo
- j) podanie bolo nezákonne odmietnuté.

Dôvod kasačnej sťažnosti uvedený v § 440 ods. 1 písm. g/ až i/ Správneho súdneho poriadku sa vymedzí tak, že sťažovateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia. Dôvod kasačnej sťažnosti nemožno vymedziť tak, že sťažovateľ poukáže na svoje podania pred krajským súdom.

Sťažnostné body možno meniť len do uplynutia lehoty na podanie kasačnej sťažnosti.

Sťažovateľ alebo opomenutý sťažovateľ musí byť v konaní o kasačnej sťažnosti zastúpený advokátom. Kasačná sťažnosť a iné podania sťažovateľa alebo opomenutého sťažovateľa musia byť spísané advokátom.

Uvedená povinnosť neplatí, ak

- a) má sťažovateľ alebo opomenutý sťažovateľ, jeho zamestnanec alebo člen, ktorý za neho na kasačnom súde koná alebo ho zastupuje, vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) ide o konania o správnej žalobe podľa § 6 ods. 1 písm. c/ a d/,
- c) je žalovaným Centrum právnej pomoci.